

သုတေသနအဆိုပြုလွှာ ကနဦးစိစစ်ရွေးချယ်ရေးအဖွဲ့၏ ပထမအကြိမ်  
လုပ်ငန်းညှိနှိုင်းအစည်းအဝေးတွင် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒေါက်တာမြင့်ထွေး  
ပြောကြားခဲ့သည့်မိန့်ခွန်းကောက်နုတ်ချက်

ရုံးအမှတ် (၄)၊ နေပြည်တော်

၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ (၃)ရက်

- နိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၊ နည်းပညာနှင့် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတို့အတွက် သုတေသန လုပ်ငန်းများဟာ အလွန်အရေးကြီးတဲ့အတွက် ဝန်ကြီးဌာနအနေနဲ့ ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာန တွင်သာမက ဦးစီးဌာနအားလုံးတွင် တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်များတွင်သာမက မြို့နယ်အဆင့် အထိ သုတေသနပြုလုပ်တဲ့ အလေ့အကျင့်ကောင်းနှင့် သုတေသနယဉ်ကျေးမှု (research culture) ပိုမိုဖြစ်ထွန်းဖွံ့ဖြိုးစေရေး ရည်ရွယ်ပြီး ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး၊ ကုသရေးနှင့် အားကစား ဆိုင်ရာ လက်တွေ့အသုံးချသုတေသန (implementation research) များနှင့် ကုသရေးဆိုင်ရာ သုတေသန (clinical research) များကို ဆောင်ရွက်ရန် အားပေးလျက်ရှိပါ ပါတယ်။
- ၂၀၁၈-၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ ဘဏ္ဍာနှစ်မှာ လက်တွေ့အသုံးချသုတေသနများ ဆောင်ရွက်နိုင်ဖို့အတွက် ခွင့်ပြုထားတဲ့ ကျပ်သန်း (၁,၅၀၀)ကို စနစ်တကျ ခွဲဝေအသုံးပြုနိုင်ရန်နှင့် research proposal များကို စနစ်တကျ စိစစ်ရွေးချယ်နိုင်ရေးအတွက် သုတေသနအဆိုပြုလွှာ ကနဦးစိစစ်ရွေးချယ် ရေးအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းထားပါတယ်။ မိမိတို့နိုင်ငံအနေဖြင့် ကျန်းမာရေးနယ်ပယ်မှာ သုတေသန လုပ်ငန်းများ ယခုထက် ပိုမိုများပြားစွာဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါတယ်။
- အဓိကအချက်မှာ လက်တွေ့အသုံးချသုတေသနလုပ်ငန်း (implementation research) များ ပြုလုပ်ရန်ဖြစ်ပါတယ်။ ကုသရေးဆိုင်ရာသုတေသန (clinical research) ကိုလည်း တူညီစွာ အားပေးပါတယ်။ Clinician များသည် treatment regime နဲ့ပဲဖြစ်ဖြစ်၊ treatment success နဲ့ ပဲဖြစ်ဖြစ်၊ treatment failure ပဲဖြစ်ဖြစ်၊ patient duration of day ပဲဖြစ်ဖြစ်၊ patient behavior in hospital ပဲဖြစ်ဖြစ်၊ သူနာပြုရှုထောင့်မှဖြစ်စေ၊ ဆရာဝန်ရှုထောင့်မှဖြစ်စေ၊ clinical implementation နှင့်ပတ်သက်ပြီး သုတေသနများစွာ ပြုလုပ်နိုင်ပါတယ်။
- ဒီအစည်းအဝေးမှာ တက်ရောက်သူအားလုံးအနေဖြင့်လည်း WHO website မှာ Implementation Research in Health: A Practical Guide ကို ကြည့်စေချင်ပါတယ်။ အဲဒီစာအုပ်ကို printout ထုတ်ပြီး program manager တွေကိုလည်း ဖြန့်ဝေပေးစေလိုပါတယ်။

- နောက်တစ်ချက်ကတော့ လွယ်လွယ်နဲ့ မြန်မြန်သိလိုရင် 20-9-2013 က BMJ- Journal မှာ published လုပ်ထားခဲ့တဲ့ implementation research: what it is and how to do it မှာ implementation research နဲ့ပတ်သက်ပြီး တကယ့်လက်တွေ့ကျကျ လိုရင်းတိုရှင်း ရေးသားထားပါတယ်။ အဲဒီဆောင်းပါးကိုလည်း ကျွန်တော်တို့ printout ထုတ်ပြီး ဝေပေးသွားမှာဖြစ်ပါတယ်။
- Implementation research လုပ်တဲ့အခါမှာ အဓိကလုပ်ငန်းအဖြစ် လက်ရှိလုပ်နေတဲ့ intervention တွေ၊ program တွေကို modify လုပ်သင့်/မသင့်၊ intervention အသစ်အနေနှင့် လုပ်သင့်/မလုပ်သင့်၊ ဒီမဟာဗျူဟာများကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက်မယ့် လက်ရှိမဟာဗျူဟာကို ပြုပြင်မွမ်းမံရန် သင့်/မသင့်၊ နောက်ဆုံးအနေနဲ့ မူဝါဒကို ပြောင်းသင့်ရင် ပြောင်းသင့်တဲ့အချက်များကို သိရှိဖို့ဖြစ်ပါတယ်။
- ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ သုတေသနမလုပ်ဘဲ ဘယ်လိုမှတိုးတက်နိုင်ခြင်း မရှိပါဘူး။ (research equals development and development equals progress) ဖြစ်ပါတယ်။ သုတေသနပြုလုပ်ရန် အဘက်ဘက်ကစဉ်းစားရပါတယ်။ ဒါမှသာ စဉ်းစားတွေးခေါ်ပုံနဲ့ အသိပညာများ ပိုမိုတိုးတက်မြင့်မားလာပြီး ပညာရပ်အလိုက် ကျွမ်းကျင်နွံစပ်မှု ပိုမိုကောင်းမွန်လာမှာဖြစ်ပါတယ်။
- သုတေသနအဆိုပြုလွှာ ကနဦးစိစစ်ရွေးချယ်ရေးအဖွဲ့အစည်းမှ ခွင့်ပြုချက် အမြန်ပေးနိုင်ရန် ကျိုးကြောင်းဖော်ပြချက် (justification) အနေနဲ့ ဒီလိုသုတေသနကို ဘာကြောင့်လုပ်ရသလဲ၊ ဘယ်လို methodology နဲ့လုပ်ပါမလဲ၊ ပြီးရင် ဒီအဖြေကို ဘယ်လိုသုံးမှာလဲ ဆိုတာကို အလေးပေးတင်ပြရမှာဖြစ်ပါတယ်။ တင်ပြလို့ ဒီ proposal ကိုကြိုက်ပြီဆိုရင် အဲဒီ proposal ကို သက်ဆိုင်ရာ ERC, IRB ကိုတင်လိုက်ပြီး အတည်ပြုချက်ရခဲ့ရင် ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာနကနေ ဘဏ္ဍာငွေကို ထုတ်ပေးမှာဖြစ်ပါတယ်။
- တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်၊ ခရိုင်နှင့် မြို့နယ်အဆင့် စသဖြင့် ဆောင်ရွက်ထားရှိတဲ့ လက်တွေ့အသုံးပြုသုတေသနများမှ တွေ့ရှိချက်ရလဒ်များနှင့် အကြံပြုချက်များကို အခြေခံပြီး လိုအပ်ပါက ဆောင်ရွက်လျက်ရှိတဲ့ လုပ်ငန်းစဉ်များ၊ မဟာဗျူဟာများနှင့် မူဝါဒများကို မွမ်းမံပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါတယ်။
- ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံမှာ ethical review committee (or) institutional review board များရဲ့ စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ရေးအတွက် panel discussion များပါဝင်တဲ့ အစည်းအဝေးတစ်ခုကို

မြန်မာနိုင်ငံဆေးပညာရှင်အဖွဲ့ (MAMS) နဲ့ပေါင်းပြီး လုပ်စေချင်ပါတယ်။ ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာနက ဦးဆောင်ပြီး holistic review of all ERC ပြုလုပ်ကာ ERC/ IRB အားလုံးကို အမြန် review လုပ်စေလိုပါတယ်။ ဒီလိုဆောင်ရွက်ရာမှာ checklist နဲ့ ဆောင်ရွက်စေလိုပါတယ်။ ဒါမှသာလျှင် ERC, IRB domain တစ်ခုလုံးကို ဘယ်လိုမြှင့်တင်ရမယ်ဆိုတာ သိနိုင်မှာဖြစ်ပါတယ်။

- DMR ERC မှာ ကျွန်တော် ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်စဉ်က ကျွန်တော့်အနေနဲ့ စာအုပ်များ၊ print-out စာရွက်စာတမ်းများ များစွာပေးအပ်ထားခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီစာရွက်စာတမ်းများကို DMR ကစုစည်းပြီး ERC အားလုံးကို ဖြန့်ဖြူးပေးဖို့ဖြစ်ပါတယ်။
- နိုင်ငံတော်နှင့် ဝန်ကြီးဌာနအတွက် အကျိုးရှိစေသော၊ သုတေသနပြုလုပ်ရန် ကျိုးကြောင်းဖော်ပြချက်ခိုင်လုံသော၊ သုတေသနတွေ့ရှိချက်များနှင့် ရလဒ်များကို လက်တွေ့အသုံးပြုနိုင်ပြီး၊ အမျိုးသားကျန်းမာရေးစီမံကိန်းများနှင့် ကုသရေးလုပ်ငန်းများကို အထောက်အကူဖြစ်စေတဲ့ သုတေသနများကို ဦးစားပေး ရွေးချယ်ထောက်ပံ့မှုများ ပေးအပ်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။
- သုတေသနလုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် လူတစ်ဦးစီရဲ့ အသိဉာဏ်ပညာဟာ မူလနဲ့ လုံးဝမတူတော့ပါဘူး။ တစ်ဦးချင်းစီ စဉ်းစားတွေးခေါ်ပုံနဲ့ အသိပညာများ ပိုမိုတိုးတက်မြှင့်မားလာပြီး ပညာရပ်အလိုက် ကျွမ်းကျင်နံ့စပ်မှု ပိုမိုကောင်းမွန်လာမှာဖြစ်ပါတယ်။
- DMR မှာ မြန်မာနိုင်ငံကျန်းမာရေးသုတေသန မှတ်ပုံတင်မှတ်တမ်း (Myanmar Health Research Registry-MHRR) ကိုလည်း ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပြီး သုတေသနဆောင်ရွက်မှု အားနည်းလျက်ရှိတဲ့ အရေးကြီးကဏ္ဍများကို စိစစ်သုံးသပ်ပြီး ဦးစားပေးဆောင်ရွက်သွားရမည်ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါမှသာ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံမှာ ကျန်းမာရေးနှင့်ပတ်သက်ပြီးတော့ သုတေသနတွေ ဘယ်လောက်လုပ်ခြင်းနှင့် သုတေသနပြုလုပ်ရန် လိုအပ်ချက်များကို သိရှိနိုင်မှာဖြစ်ပါတယ်။
- ဝန်ကြီးဌာနအနေနဲ့ ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာန(ပြင်ဦးလွင်)မှာ သုတေသနဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်သင်တန်းများ စတင်ပြုလုပ်လျက်ရှိပြီး နိုင်ငံတကာတက္ကသိုလ်များနှင့်လည်း ချိတ်ဆက်ပြီး ပညာသင်များ စေလွှတ်သင်ကြားလျက်ရှိပါတယ်။
- University of Medical Technology တွင် Diploma in Health Informative သင်တန်းကို စတင်သင်ကြားလျက်ရှိပြီး Diploma in Health Research သင်တန်းဖွင့်လှစ်နိုင်ရေး စဉ်းစားဆောင်ရွက်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။

- ဝန်ကြီးဌာနက ဖြန့်ဝေလျက်ရှိတဲ့ Mobile Tablet Phone များကို အသုံးပြုပြီး အခြေခံကျန်းမာရေးသုတေသနစစ်တမ်းများ ကောက်ယူနိုင်ပြီ ဖြစ်ပါတယ်။
- လက်တွေ့အသုံးချသုတေသနများကို ၂၀၁၇-၂၀၁၈ ဘဏ္ဍာနှစ်မှာ ခွင့်ပြုဘဏ္ဍာငွေ ကျပ်သန်း (၁,၀၀၀)ဖြင့် (၂၆၃)ခု၊ ၂၀၁၈ ဘဏ္ဍာနှစ်၊ ဧပြီလမှ စက်တင်ဘာလအထိ ခွင့်ပြုဘဏ္ဍာငွေ ကျပ်သန်း (၅၀၀)ဖြင့် (၂၁၄)ခု ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး ၂၀၁၈-၂၀၁၉ ဘဏ္ဍာနှစ်မှာ လက်တွေ့အသုံးချသုတေသနများဆောင်ရွက်ဖို့ ကျပ်သန်း (၁,၅၀၀)ကို ခွင့်ပြုချထားပါတယ်။
- လက်ရှိ ဆေးနှီးနှယ်တက္ကသိုလ်များရဲ့ လူပုဂ္ဂိုလ်များအပေါ် သုတေသနစမ်းသပ်မှုဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်ကော်မတီ (Ethical Review Committee) (သို့မဟုတ်) (Institutional Review Board) များရဲ့ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများကို ခြုံငုံသုံးသပ်မှုများပြုလုပ်ပြီး အားဖြည့်ဆောင်ရွက်သွားရမှာဖြစ်ပါတယ်။
- တိုင်းရင်းဆေးတက္ကသိုလ်မှာ သုတေသနဌာနတစ်ခုကို ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာနရဲ့ ကူညီပံ့ပိုးမှုနဲ့ ဖွင့်လှစ်ဆောင်ရွက်သွားမှာဖြစ်ပြီး အခြေခံကျန်းမာရေးတက္ကသိုလ်မှာလည်း သုတေသနလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် လုပ်ဆောင်သွားရမှာဖြစ်ပါတယ်။
- ကနဦးရွေးချယ်ထားတဲ့ သုတေသနအဆိုပြုလွှာများကို ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးတက္ကသိုလ်၊ ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာန၊ ဆေးတက္ကသိုလ်(၁)ရန်ကုန်၊ ဆေးတက္ကသိုလ်(၂)ရန်ကုန်၊ ဆေးတက္ကသိုလ်(မန္တလေး)များရှိ လူပုဂ္ဂိုလ်များအပေါ် သုတေသနစမ်းသပ်မှုဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်ကော်မတီ (Ethical Review Committee) (သို့မဟုတ်) Institutional Review Board တစ်ခုခုသို့ ပေးပို့အကြောင်းကြားပြီး အဲဒီကော်မတီတွေက သဘောတူညီရင် ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာနက လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့်အညီ ရန်ပုံငွေချထားပေးမှာဖြစ်ပါတယ်။
- သုတေသနလုပ်ငန်းများ ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန်အတွက် အစည်းအဝေးကို တက်ရောက်ပေးတဲ့ အဖွဲ့ဝင်များအားလုံးကို ကျေးဇူးတင်တဲ့အပြင် program manager များလည်း အားလုံးဝိုင်းဝန်းဆောင်ရွက်သွားကြမှာဖြစ်ပါတယ်လို့ ပြောကြားရင်း နိဂုံးချုပ်ပါတယ်။

အစည်းအဝေးတက်ရောက်သူများစာရင်း -

- ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနမှ အမြဲတမ်းအတွင်းဝန်များ
- ဦးစီးဌာနများမှ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်များ၊ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်များနှင့် ညွှန်ကြားရေးမှူးများ
- သုတေသနအဆိုပြုလွှာ ကနဦးစိစစ်ရွေးချယ်ရေး အဖွဲ့ဝင်များ
- စီမံချက်မန်နေဂျာများနှင့် တာဝန်ရှိသူများ

(ဤမိန့်ခွန်းသည် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး၏လက်ရေးမူမှ ပြန်လည်ရိုက်နှိပ်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။)